BODURIAN ÁGOTA–SIMÉNY BEÁTA*

ÖTVENÉVES A SZÉKELYUDVARHELYI
DR. PALLÓ IMRE MŰVÉSZETI LÍCEUMKulcsszavak: *zene; művészet; oktatás; Palló Imre; Filharmónia; Székelyudvarhely*

„Amely ifjúság a zenében oktatást nem nyer, s az iránt nem lelkesül, olyan, mint a festett virág, lehet szép a szemnek, de mit ér, ha nem érez s nincs élet benne.”

Dr. Vajda Emil¹

1. SZÉKELYUDVARHELY, AZ ISKOLAVÁROS

Székelyudvarhely szellemiségét és eszmei értékeit hűen tükrözi a köztudatban elterjedt *iskolaváros* titulus, okkal társulva a település nevéhez. Ez utóbbi cím többet takar, mint valamennyi felekezeti és állami tanintézmény fizikai létesülése, tudván azt, hogy a nevelés és tudás mindennemű kultúra szerves alapját képezi, s annak fejlődését lényegesen meghatározza. Egy iskolavárosnak egykor jó esélye volt a szellemi gyarapodásra, hiszen mind a közművelődés felelőssége (népnevelési, kulturális egyletek alapítása, vezetése), mind a művészi produkciók kezdeményezése a város elsőrangú pedagógusainak kezében volt.

Székelyudvarhely intellektuális fejlődésében elsőként az 1593-ban Marosvásárhelyi Gergely jezsuita áldozópap alapította katolikus gimnázium (ma Tamási Áron Gimnázium) játszik szerepet.² Az oktató szerzetesrendet 1773-ban eltörölték, a gim-

* BODURIAN Ágota (1978), a brassói Transilvania Egyetem zene fakultásának doktorandusza, a székelyudvarhelyi dr. Palló Imre Művészeti Líceum zenetanára, a Székelyföldi Filharmónia művészeti titkára, agota.bodurian@yahoo.com.

SIMÉNY Beáta (1997), a kolozsvári „Gheorghe Dima” Nemzeti Zeneakadémia hallgatója, a muzikológia szakirány mesterképzős hallgatója, bsimeny15@gmail.com.

1 *Emléklap a Székelyudvarhelyi rom. kath. új Főgymnasium felszentelése alkalmából.* Szerk.: EMBERY Árpád. 1892 (a továbbiakban *Emléklap*). 28.

2 HERMANN Gusztáv–P. BUZOGÁNY Árpád: *Székelyudvarhely magyar irodalmi és művelődési élete, 1918–1944* = *Adatbank. Erdélyi magyar elektronikus könyvtár, Romániai magyar lexikon.* <http://lexikon.adatbank.transindex.ro/tematikus/szocikk.php?id=142> (Utolsó letöltés: 2021. 07. 06.)

náziumban 1850-ig világi papok vették át a tanítást, kiknek felettesei a helybeli plébánosok voltak. A jezsuiták feloszlása után a ferences rend biztosított színvonalas oktatást az udvarhelyszéki városban: 1721–1779 között templomot és kolostort építettek a főtéren, a zárdában pedig 143 évig (1784–1927) elemi oktatás működött. A ferences rend és temploma kapcsán fontos megemlítenünk azt is, hogy számos hangversenynek adott és ad otthont jelenleg is a templom.

A Református Kollégium 1670-ben létesült, alapítója gróf Bethlen János, Apafi Mihály kancellárja. Ma az 1768–1787 közötti iskolaigazgató, Backamadarasi Kis Gergely nevét viseli, aki elsőként alapított iskolai énekkart.

1860-tól működött a városban Római Katolikus Leánynevelő Iskola, 1871-ben pedig egy harmadik, középiskolai rangú intézmény létesült, az Állami Főreáliskola, melynek alapítása Eötvös József vallási és közoktatási miniszter nevéhez fűződik. A Főreáliskola tanárai közül ki kell emelnünk Dr. Vajda Emil magyartanárt, aki pedagógiai kötelességeit a főtárgya mellett zenetanításra, a város zenei életének fellendítésére, az Udvarhelyi Népművelési Egylet titkári szolgálatára és egyéb közművelődési mozgalmak szervezésére is kiterjesztette.³

Amint ez az évkönyvek és emlékfüzetek részletes leírásaiból kitűnik, diákjaik széperzéskének fejlesztése céljából az oktatási intézmények igényt tartottak a művészi produkciókra (zene, költészet, színművészet). 1892-ben a Katolikus Főgimnázium új épületének felszentelése alkalmából az emléklap szerkesztője, Embery Árpád főgimnáziumi tanár alkalmi költeményt és *A legszebb nász* címmel egyfelvonásos dramolettet írt, melyet az október 31-i ünnepélyen elszavaltak, előadtak.⁴

1893-ban létrejött a Kő- és Agyagipari Szakiskola (ma a Dr. Palló Imre Művészeti Líceum B épülete, a Petőfi Sándor utca 24. szám alatt), a századforduló környékén pedig elkezdődött az iparosok rajzoktatása is.⁵

A közkultúra színvonalának emelése érdekében 1869-ban megalakult az Udvarhelyvár-megyei Általános Népművelési Egylet⁶, melynek 25. évfordulója alkal-

3 Vajda Emil a kolozsvári Conservatorium növendéke volt, kiemelkedő hangszeres képességeiről és repertoárismeretéről az 1902-ben megjelent, a hegedűnek szentelt kötete is tanúskodik. (Dr. VAJDA Emil: *A hegedű: A hegedű keletkezése, fejlődése, szerkezete, a hangszerkészítők különböző iskolái és kiválóbb Képviselői: Magyar és idegen hegedű-Művészek rövid élet- és jellemrajza. A hegedűre írott s hegedűről szóló irodalom.* Pannónia Könyvnyomda, Győr, 1902.) Lásd SÓFALVI Emese: *A kolozsvári magyar nyelvű zeneoktatás 1819–1950 között. Vázlatos áttekintés = Kortársaink a művészetekben.* Szerk. DOMBI Józsefné–MACZELKA Noémi. JATEPress, Szeged, 2020. 125.

4 *Emléklap.* 14, 17.

5 Székely-Udvarhely I(1895). 2. sz. 29.

6 Az Egylet anyagi (pénzsegély, tanszerek) és szellemi segítséget nyújtott a tanintézeteknek, népkönyvtárakat létesített, taneszközöket, térképeket, ásványi anyagokat adományozott az iskoláknak, többek közt hozzájárult a tanítói nyugdíjalap emeléséhez.

mából Dr. Vajda Emil egyleti titkár megemlékező gondolatait írásban közölte a *Székely-Udvarhely* folyóirat⁷. 1874-ben Jótékony Nőegyesületet hoztak létre, amely adománygyűjtés céljából gyakran szervezett felolvasó- és zeneestélyeket, színpadi előadásokat. A művészeti jellegű rendezvények az egyesületi tagdíjak mellett az évi bevétel java részét képezték, bizonyítva a lakosság kultúra iránti érdeklődését.⁸

A művészetekre való nevelés, az énekes és hangszeres zene gyakorlása már a 19. század második felében túlnőtt az iskolák falain: 1868-ban megalakult a Székely Dalegylet, majd a századforduló után sorra jelentek meg a különböző vokális és kamarazenei formációk.

2. SZÉKELYUDVARHELY ZENEI ÉLETE

A helyi Református Kollégium zenei múltja szempontjából meghatározó Backamadarasi Kis Gergely egykori iskolaigazgató, aki énektanítót nevezett ki minden osztály mellé, és 1768-ban elsőként hozott létre iskolai énekkart (*Harmonia*). A kollégium évkönyve hangszeres diákokról is beszámol, későbbi zenekari tevékenységük is számottevő. 1885-től Solymossi Endre földrajz–történelem szakos kollégiumi tanár az ifjúsági énekkar vezetője és a zenekar felügyelője, valamint a volt polgári zeneegylet és dalegylet elnöke.⁹ A zenei momentumok elengedhetetlen részei voltak az ünnepeknek: 1888. október 14-én az iskola új épületének avatása alkalmából fellépett a kollégium zenekara, ifjúsági vegyeskara, valamint a gyermekkórus. A formációk emlékünnepeken is felléptek: többek közt az 1876. november 18-i gróf Mikó Imre-kommemoráción, és az 1892. március 28-án megrendezett Comenius-emlékünnepen.¹⁰

A Katolikus Főgimnáziumban énekkar 1858-tól, zenekar pedig 1874-től működött, később, Bors Lázár igazgató kezdeményezésére, ún. „zenedeegylet” alakult.

Az Állami Főreáliskola 1875-ben elsőként hangszeres együttest szervezett, 1882-ben pedig énekkart. Mindkettőt – a 127 tagú zenekart és a 27 tagú kórust – Vajda Emil vezette.¹¹

A korabeli sajtó szót ejt világhírű magyar virtuózok látogatásáról is. Ezek a színvonalas előadások nagyban befolyásolták, alakították a közönség ízlését. 1860-ban

7 Székely-Udvarhely I(1895). 12. sz. 55.

8 *A Székely-Udvarhelyi Jótékony Nőegyesület Első Évkönyve*. Összeáll. ZAJZON Ferencz-Kovács Antal–Dr. NAGY Sámuel. Becsek Dániel Könyvnyomdája, Székely-Udvarhely, 1878.

9 *A Székelyudvarhelyi Év. Ref. Kollégium Múltja és Jelene: Történeti vázlat*. Összeáll. GÖNCZI Lajos. Becsek Dániel Könyvnyomda, Székely-Udvarhely, 1892. 55.

10 Uo. 243–245.

11 FARKAS Sándor: *Székelyudvarhely zenei múltjából*. Palló Imre Alapítvány, Székelyudvarhely, 2002 (a továbbiakban FARKAS: *Székelyudvarhely*). 7–8.

Székelyudvarhelyen koncertezett Reményi Ede hegedűművész.¹² 1879-ben Hubay Jenő és Aggházy Károly első erdélyi hangversenykörútja során Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagyvárad, Temesvár mellett Székelyudvarhelyen is fellépett.¹³ 1892. március 31-én Hubay újból Udvarhelyre látogatott, ezúttal Bodó Alajos zongoraművész kíséretében.¹⁴ A *Zenelap* krónikása részletesebben ismerteti a vendégművészek fellépését követő eseményeket: „A hangverseny után dísz bankettet szerveztek a művészeknek, ez alkalommal a Székely Dalegylet szerenáddal tisztelgett nekik, Huber Károly dalaiból adtak elő, többek közt az »Olyan a te dalod« kezdetűt. Karnagy dr. Vajda Emil, majd Solymossi Endre elnök. Ezeket Hubay és Bodó elragadtatással hallgatta”.¹⁵ 1884-ben Szendy Árpád, 1943-ban Zathureczky Ede és Dohnányi Ernő koncertezett a városban.

1868. április 26-án alakult 26 taggal, Nagy Lajos elnökletével a Székely Dalegylet, a város első műkedvelőkből alapított férfikara. Karnagyai kezdetben Liszkay Károly, Vajda Emil, Kiss Elek, Nagy László, 1900-tól Morascher Hugó gimnáziumi tanár (a polgári zenekart is vezette 1899-től, harmóniumon és hegedűn játszott), 1925-től Gönczi Gábor (megszervezte a dalegylet fúvószenekarát) voltak. A tagok 1874-ben részt vettek a kolozsvári dalostalálkozón.¹⁶ Budapesten ezüst babérkoszorúval díjazták a Dalegyletet, a Nemzeti Zenede Nagydíját is a székelyudvarhelyi kórusnak ítélték (1892). A Nőegylet fillérestjein több alkalommal felléptek, a századfordulóig pedig 150 hangversenyt adtak. Gönczi vezetésével bemutatták Kacsóh Pongrác *János vitéz* című művét. A sikeres múltú és hosszú életű énekkar az országos dalosversek keretében 1927-ben színre vitte a *János vitéz*, *Tatárjárás*, majd később a *Leányvásár* és *Gróf Rinaldo* című operetteket.¹⁷

1938-ban, a Székely Dalegylet 70 éves fennállásának díszhangversenyén részt vett a város valamennyi kórusa: a Református Dalkör, a Szentimrei Földműves Énekkar és a Szombatfalvi Dalkör is.

12 Nővilág IV(1860). 33. sz.

13 GYALUI Farkas: *Hubay Jenő dr. Kolozsvárott*. Pásztortűz XIV(1928). 20. sz. 457.

14 Magyar Polgár–Kolozsvár VI(1892). 66. sz. 267.

15 A *Zenelap* krónikásának leírása alapján a hangversenyek erős impressziókat, nagy érdeklődést és rajongást váltottak ki a városlakókból: „1879-ben sok tisztelőt szerzett Hubay, de akkor még kezdő művész volt, 1892-ben már kiforrott virtuóz. A közönség nem bírta a játékkal betelni (...)”. RL: *Hubay Jenő Székelyudvarhelyt*. *Zenelap* VII(1892). 7. sz. 6.

16 Továbbá karnagyuk volt Kehl István, dr. Pelzer Vilmos, Révay György, Benkő József, ifj. Ungváry János is.

17 Dr. LÉVAI Lajos: *Székelyudvarhelyi Székely Dalegylet Emlékkönyvecskéje*. Székelyudvarhely, [1938]. 60.

2.1. A székelyudvarhelyi Filharmonikus Társaság Zenekara (1921–1976)

A századforduló után az udvarhelyi zenei életet az iskolai ének- és zenekarok, a műkedvelőkből álló csaknem 40 éves Székely Dalegylet, valamint a Polgári Zenekar képviselte.

Az 1910-es évek elején megalakult a keresztúri Filharmonikus Társaság kvartettje. Néhány év múlva a vonósnégyes első hegedűse, dr. Peltzer Vilmos (zeneszerző, karmester) kezdeményezte az udvarhelyi Filharmonikus Társaság alapítását. Első lépésként, 1921. április 17-én felhívást intézett a város műkedvelőieihez: olyan fúvós vagy vonós hangszeren játszókat jelentkeztetését várja, akik értenek a kottaolvasáshoz és kellő lelkesedéssel rendelkeznek, céljaul pedig egy filharmonikus zenekar létesítését tűzte ki. Peltzer indítványa csakhamar visszhangra talált, néhány héten belül megalakult a dr. Voszka István elnökle alatt működő Filharmonikus Társaság, a kezdetben 10 tagú együttes karmestere pedig dr. Peltzer Vilmos lett. A zenekar alapját egy képzett muzsikusból álló vonósnégyes alkotta, akik a Filharmonikus Társaság Kvar-tettje név alatt külön is felléptek önálló műsorral (1921–1940).

A Társaság együttese 1922. március 25-én debütált, a következő évben pedig a székelykeresztúri és székelyudvarhelyi filharmonikusok már közös muzsikálásra készültek.¹⁸ Peltzer vokálszimfonikus művek előadásának ötletét vetette fel, ennek nyomán 1923-ban sor került az első önálló vendégszereplésre Szovátán (műsoron Carl Maria von Weber, Franz Schubert, Giuseppe Verdi, Gioacchino Rossini művei). Ugyanebben az évben Kiss Elek vezetésével létrejött a Filharmonikus Társaság Vegyeskara. A társaság ének- és zenekara, a Református Kollégiummal karöltve, részleteket mutatott be Joseph Haydn *A teremtés* című oratóriumából.¹⁹ Tizenhárom évvel később, az 1936–37-es évadban az említett mű teljes egészében is elhangzott, a Filharmoniai Társaság katonafúvósokkal kiegészített zenekarának és a ferences rendiek kórusának előadásában.²⁰

A Filharmonikus Társaság keretén belül két kamaraegyüttes is alakult, egy zongoratrió, Szabó Ilus – hegedű, Filó Ferenc – cselló, Tompa Lászlóné – zongora (első koncertjük 1925-ben) és egy vonósnégyes²¹ (1928–32): dr. Peltzer Vilmos, dr. Wennetsek Oszkár, dr. Voszka István, dr. Filó Ferenc.

18 FARKAS Sándor: *Adalékok a Székelyudvarhelyi Filharmonikus Társaság történetéhez = Zene-tudományi írások*. III. Szerk. BENKŐ András. Kriterion, Buk., 1983 (a továbbiakban FARKAS: *Adalékok*). 217.

19 FARKAS: *Székelyudvarhely*. 21. Kolozsváron az oratórium teljes egészében 1839-ben került bemutatásra a Konzervatórium diákjai és tanárai zenekara által, magyar nyelven. LAKATOS István: *Kolozsvári Magyar Muzsikások Emlékvilága*. Kriterion, Buk., 1973. 10–11.

20 FARKAS: *Adalékok*. 220.

21 OLÁH István: *Gipsz Euterpe vagy márvány?* Művelődés XXXII(1979). 4. sz. 4.

A Társaság zenekarának utódként 1949-ben a művelődési ház igazgatója, Balázs Ferenc újjászervezte az együttest Bartók Béla Zenekar néven²², amely az 1950–51-es évadban nevelő hangversenyeket iktatott be programjába, az elkövetkezendő pár évben pedig műsorukat opera- és operettegyvelegek alkották (Giuseppe Verdi, Giacomo Puccini, Pietro Mascagni, Jakobi Viktor, Franz von Suppé). A zenekar munkássága 1959-től nyolc évig szünetelt, majd 1968-tól három évig Kamarazenekar név alatt működött Balázs Ferenc vezetésével, akitől 1973–1976 között dr. Keizler László vette át a karmesteri pálcát.²³

Ebben az időszakban már intézményes zeneoktatás folyt a városban. 1976-ban a képzett zenészek egy része különvált a műkedvelőktől, és hivatásos együttest alapított Bodurian János vezetésével, a *Zeneiskola Kamarazenekara* néven. Valójában ez a kezdeti mozzanat, a színvonalasabb hangversenyekre való igény, valamint az iskolai zenekar intenzív professzionális fejlődése játszott meghatározó szerepet a 32 évvel később intézményesített Székelyföldi Filharmónia megalakulásában, mely intézményre a későbbiekben térünk ki.

3. A ZENEI OKTATÁS INTÉZMÉNYESÍTÉSE

Az egyre élénkebb zenekultúra, a vokális és instrumentális formációk megjelenése maga után vonta egy zeneiskola létrehozásának gondolatát. Ennek kezdeményezéséről már 1908-ban olvashatunk az *Udvarhely* folyóirat januári számában.

Rövid ideig magán-zeneiskola fenntartására vállalkozott az 1905–1908 közötti periódusban Udvarhelyen tartózkodó Dobó házaspár, Dimény Mária és Dobó Zoltán. Mária a budapesti Zeneakadémián végzett ének és zongora szakon, tanítványai közül kiemeljük Tompa Lászlónét, Szabó Ilust (mindketten a Filharmonikus Társaság Zongoratriójának tagjai), valamint az akkoriban református kollégiumi diákot, Palló Imrét. Dobó Zoltán testneveléstanár volt, de jól játszott csellón és hegedűn, a Főreáliskola ének- és zenekarát vezette.²⁴ Bár nem maradtak huzamosabb ideig Udvarhelyen, zenepedagógiai iniciatívájuk néhány jól képzett zongoratanár-utódot jelentett a város számára.

1921-ben, a Filharmonikus Társaság létrejöttével egy időben újból életre kapott a zenei nevelés ideája. Az intézmény létrehozásának érdekében Tompa László, a város művelődésének lankadatlan támogatója a következőket publikálta: „Zenetanulók figyelmébe: a megalakult Filharmonikus Társasággal kapcsolatban Zene Konzervatórium létesítése tervbe van véve. Sikerült a kolozsvári Zene Konzervatóriummal meg-

22 Ezúttal 22 alapító tagot számolunk a zenekarban, ebből három gimnáziumi tanuló.

23 FARKAS: *Adalékok*. 222.

24 FARKAS: *Székelyudvarhely*. 51.

egyezésre jutni. Ilyenformán az udvarhelyi fiókéntézte lenne a kolozsvárinak. Az Intézet az Állami Középiskola helységében nyerne elhelyezést (Főreáliskola): Jelentkezni Bányai János Reáliskola Igazgatójánál”.²⁵ Az iskola létesítését ennek ellenére elnapolták.

A művelődési ház, amelynek vezetője Balázs Ferenc 1949-ben újjászervezte a Filharmonikus Társaság zenekarát, 1962–1970 között hangszertanulási köröket indított zongora, hegedű és tangóharmonika szakon²⁶. A lakosság hangszertanulás iránti érdeklődése egyre fokozódott, de hamar megérződött a zeneelméleti oktatás hiánya, amit az egyesület nem tudott biztosítani. Mivel zenei téren valódi fejlődést kizárólag az elméleti és gyakorlati ismeretek együttes elsajátítása útján lehet elérni, egyre sürgetőbbé vált az intézményes zeneoktatás megszervezése.

3.1. Általános iskola, majd szakiskola (1970–1992)

Székelyudvarhely sokáig nélkülözte a zenei utánpótlás nevelésének helyi lehetőségeit. A zeneiskola létrehozása nagyszámú zenetanár letelepedését jelentette a városban, nagyban befolyásolva az egyre fejlődő zenei élet alakulását.

1970. szeptember elsején nyitotta meg kapuit a sokak által óhajtott Zene és Képzőművészeti Általános Iskola, melynek elsődleges célja az volt, hogy zeneszerető közönséget neveljen, tudván, hogy a nagyrészt vidéki diákok közül csak néhányan fognak magasabb szintű művészeti oktatásban részt venni.

Az 1970–1974 közötti periódusban az intézmény mint általános iskola működött: első osztálytól zene, ötödik osztálytól képzőművészeti tagozat indult. Mindkét szakosztályba 25 gyereket vettek fel, 1977-re az iskolások létszáma a zenetagozaton 215-re, képzőművészeten pedig 100-ra emelkedett.²⁷ Nagy hangsúlyt fektettek az ének- és zenekari próbákra, 1972-ben a kórust Böjthe Angéla vezényelte, a zenekar élén pedig Hollósi István, majd 1973–76 között Keizler László állt.²⁸ 1974-ben Major László vezetésével létrejött a zenetanárok énekkara, a Cantilena, amely 2001-ig működött.

A zeneiskolának megalakulásától az 1990-es rendszerváltásig több vezetője volt: Baczó Zoltán, Verestőy Árpád, Lakatos Imre, Dr. Orosz-Pál József, Korodi-Vass Attila, Gergely János. Tekintve, hogy az intézménynek kezdetben nem volt saját épülete, az elméleti oktatásnak az 1-es számú iskola (ma Tompa László Általános Iskola) adott helyet, a szakoktatás pedig a művelődési házban zajlott.

25 Székely közélet 1921. 05. 22.

26 *A Palló Imre Művészeti Szakközépiskola 40 éve*. Szerk. GERGELY Gábor Zoltán. Magánkiadás, 2010. 5.

27 Köznevelés XXXIV(1978). 39. sz. 11.

28 LÁSZLÓ Miklós: *Kórusfesztivál Székelyudvarhelyen*. Köznevelés LIX(2003). 22. sz. 14.

1974-től a Szabadság téri volt zárda épülete fogadta be a művészeti iskolát, amelyben 8 tanterem, 9 gyakorlószoba, egy hangversenyterem és egy kiállítóterem állt a tanárok és diákok rendelkezésére.²⁹ Ugyanettől az évtől szakiskolai státuszba kényszerült a tanintézmény: a diákok körzetek szerint jártak iskolába, délután vagy délelőtt került sor a zenei szakoktatásra.

1976-tól a zeneiskola kamarazenekarát Bodurian János hegedű szakos tanár vezette. Elmondása szerint az iskola jelenlétét hamar megérezte a város, hiszen a zenekar 6–8 jelentős koncertet adott évente, 1977-ben – ekkor 35 tagú zenekara volt az iskolának – színvonalas iskolai hangversenyt tartottak a művelődési házban.³⁰

1977-ben költözött az intézmény a Kossuth Lajos utca 41. szám alatti, takarékpénztárnak szánt, eklektikus stílusú épületbe, ahol napjainkig folyik a zeneoktatás.

A kommunista diktatúra idején katedraszűkítések miatt megszűnt a képzőművészeti tagozat, leépítésekre került sor zenei területen is. A művészeti iskola ellehetetlenítése során a 80-as évektől 1990-ig az intézményt a Pedagógiai Líceumhoz csatolták, beolvasztották, a zeneórákat pedig mint a pedagógiai oktatás kiegészítőit kezelték.³¹

Az intézmény a rendszerváltás után nyerte vissza önálló művészeti iskolai státuszát, ekkor újra elindult a képzőművészeti tagozat is. 1990-től Bodurian János került az igazgatói székbe. Az épületek és az iskola belső rendjének folyamatos fejlesztése, modernizálása és felügyelete által a civilizált körülmények közt zajló, emelt színvonalú oktatás biztosítását tűzte ki céljául, meg is valósítva azt. Országos viszonylatban a rangos zeneiskolák közé emelte a székelyudvarhelyi iskolát, amelyet 2015-ig vezetett. Azóta Porsche Éva az intézmény igazgatója.

3.2. Művészeti líceum (1992)

Hosszas tárgyalások után a romániai Tanügyminisztérium engedélyével 1992-ben a székelyudvarhelyi zeneiskola líceumi rangra emelkedett. Ekkor kapta meg az intézmény a Petőfi utcai B épületet, amely azóta is a közismereti és a képzőművészeti oktatás színhelyéül szolgál.

Középiskolai státuszának előkészítésekor az intézmény névadási ünnepségére is sor került, névválasztásával az intézmény a Mátisfalván született Dr. Palló Imre világhírű operaénekesnek állított emléket. A névadó ünnepségre, valamint az emléktáblavetítésre Dalos László tekint vissza az *Operaélet* első számában.³² Az ünnepség 1991. június 22-én, Székelyudvarhelyen kezdődött. Az iskola koncerttermében beszédet

29 Romániai Magyar Szó – Előre XXVII(1973). 8025. sz. 2.

30 Előre XXXI(1977). 9100. sz. 4.

31 ZSIDÓ Ferenc: *A Palló Imre Művészeti Szakközépiskola 30 éve* = FARKAS: *Székelyudvarhely*. 106.

32 DALOS László: *Palló Imréről másként*. *Operaélet* I(1991). 1. sz. 11–13.

mondott Angi István, a kolozsvári Zeneakadémia professzora. Itt elhangzott gondolatai utólag a *Jelkép mely tanít és kötelez* című tanulmányban jelentek meg. A továbbiakban (hanglemezeiről) elhangzott a *Mikor Csíkból elindultam* című népdal, Palló Imre előadásában. Ezt követően Mátisfalván, emléktábla-avatással folytatódott az ünnepség. Az eseményen részt vett a Budapesten élő özvegy Palló Imréné, Dusi néni is.

Az iskolában ezután rögtön három énekkar is létesült. A kicsinyek kórusát Bőjthe Angéla, a gimnáziumi kórust Lőke Viola, az ifjúsági vegyeskart pedig Mészáros Ildikó vezette. 1994-től már két zenekar is működött, az elemi és általános iskolások együttese, valamint a középiskolások zenekara, mely többnyire preklasszikus és klasszikus műveket adott elő.³³ A tanintézmény vezetősége és pedagógusai magyarországi kapcsolatokat hoztak létre, az erdélyi és az anyaországi diákok együtténeklése, a karvezetők szaktudásának gyarapítása, tapasztalataik megosztása céljából.

A Kossuth utcai épület folyamatosan modernizálódott, szálláshelyeket alakítottak ki, a pincét konyha-, étkezdé- és galéria-helyiségként rendezték be, ahol különböző kiállítások kaptak és kapnak helyet. Ezen fejlesztések eredményeként az iskola bármilyen rendezvényt meg tudott szervezni önerőből, egyaránt biztosítva a vendégek elszállásolását és étkeztetését.

1998. március 11-én, a koncertterem avatóünnepsége alkalmával Ruha István érdemes hegedűművész lépett fel az iskolában. Ugyanebben az évben országos zenei olimpiát szervezett az intézmény: ekkor több mint ötszáz diák és tanár látogatott Székelyudvarhelyre, a teljes Románia területéről.³⁴

2000-ben megszerezésre került a Millenniumi Fesztiválzenekari Tábor, amelyet még nyolc alkalommal megismételtek Kárpát-medencei Fesztiválzenekari Tábor néven.

2000–2005 között a zene- és képzőművészeti oktatás színvonalát tagozattal bővült.

2005-től az intézmény egy harmadik épülettel egészült ki, így az I–III. osztályos diákok új épületbe költözhettek. Ugyanitt, 2011-től, újabb két tanterem szolgált az előkészítő osztályos diákok számára.

2008-ban a zenei oktatás 24 gyakorlóteremmel és egy 130 férőhelyes hangversenyteremmel rendelkezett. Az iskola a székelyudvarhelyi városháza Szent István termében is elhelyezett egy hangversenyzongorát, így a terem alkalmassá vált kamarakoncertek és egyéb rendezvények megtartására.³⁵

33 KOMORÓCZY György: *Fejlődő művészeti oktatás Székelyudvarhelyen*. Köznevelés L(1994). 11. sz. 7.

34 OLÁH István: *Átmeneti olimpiász*. Romániai Magyar Szó X(1998). 2668. sz. 1.

35 VARGA Stella: *Művészeti oktatás – nem csak művészeknek*. Köznevelés LXIV(2008). 37. sz. 14–15.

3.2.1. Palló Imre (1891–1978)

Kevesen jártak be nagyobb ívű művészi pályát, mint Palló Imre, a magyar operatörténet egyik legkitűnőbb baritonja. „Tartalmas, hosszú életének krónikájához a magyar történelem és művészettörténet eseményeinek színes képsora szolgáltatott változatos hátteret.”³⁶ Palló Imre Székelyudvarhelytől néhány kilométerre, egy eldugott kis településen, Mátisfalván született, parasztcsalád legkisebb gyermekeként. Kiemelkedő értelmi képességeire és zenei tehetségére tanítója figyelt fel, aki a szülőket arra biztatta, támogassák Imrét a továbbtanulásban. Így került a gyermek a székelyudvarhelyi Református Főgimnáziumba. Kitűnően tanult, s mint az iskolai énekkar lelkes tagja, gyakran énekelt szólót a különféle ünnepségeken.

„Amikor az érettségi előtt nyilatkozni kellett, hogy ki milyen pályát választ, én a kérdő rovatba, mint valami magától értetődő dolgot, beírtam: operaénekes. Pedig akkor még nagyon homályos fogalmaim voltak arról, hogy mi is az az opera. (...) Annyit tudtam róla, hogy olyan műfaj, amelyben egész este énekelnek. Ez kellett nekem!” – nyilatkozta később. Arról a pillanatról is mesélt, amikor közölte földműves édesapjával: „Operaénekes akarok lenni”, s erre édesapja azt felelte: „Én nem tudom mi az, de bármi leszel, legyél jó!”³⁷

Palló Imre udvarhelyi diákéveit követően a budapesti Zeneakadémiára jelentkezett, ahol tanulmányait 1914-ben fejezte be. Rögtön be is sorozták, ám zenekedvelő parancsnoka jóvoltából gazdasági tiszt tanfolyamra került, megmenekült a frontszolgálattól és tovább foglalkozhatott az énekléssel. Mivel felismerték rendkívüli tehetségét, katonaevei alatt mondhatni vigyáztak rá, szinte nemzeti értékként kezelték.

1917 szeptemberében az Operaház új rendezésben mutatta be Pietro Mascagni *Parasztbecsület* című operáját. Az Alfio szerepére eredetileg kiválasztott Farkas Sándor nem vehetett részt az előadáson, így Palló Imre ugrott be helyette. Bemutatkozását mind a közönség, mind a zenekritika rokonszenvvel fogadta: „A jó alakú fiatal énekest a Zeneakadémia vizsgáiról előnyösen ismerjük. Szép tömör baritonját ma az elfogódottság egy kis köddel vonta be ugyan, de így is sikeres volt első fellépése, amihez rokonszenves játéka is hozzájárult.”³⁸

1925-ben a *Parasztbecsület* ünnepi előadását Budapesten maga a szerző, Mascagni vezényelte. Az előadás után egyéves, nagy sikerű európai körútra vitte Palló Imrét, amelynek végállomása a milánói Scala volt. Bár az olasz mester próbálta marasztalni, Palló mégis hazatért Magyarországra.

1926. október 16. jelentős fordulópontot képvisel a magyar zenei életben: a *Háry János* bemutatásával a hagyományos magyar népdal teret hódította az operaszínpadon. Ebben – a zeneszerző Kodály Zoltán mellett – döntő szerep jutott Palló Imrének is.

36 NÉMETH Amadé: *Palló Imre*. Zeneműkiadó, Bp., 1970, 5.

37 Uo.

38 Uo. 7.

1931-ben, hosszas viták után, az Operaház vezetősége engedélyezte a *János vitéz* bemutatását, melyben Palló Imre címszerepet játszott, s a korabeli zenekritika szerint Kacsóh szép melódiáit nem engedte magyar nótás műdalhangra hígítani. Ő, a népdalok avatott ismerője, nem is tehetett másként.

1932-re csaknem a teljes baritonrepertoár birtokosa, mindenki által tisztelt, elismert művész vált belőle. Ebben az évben Kodály neki ajánlotta, mi több, az ő számára komponálta *Székely fonó* című művét. Ez a megrendítő szépségű színpadi mű, a székely népdalokból összefont életkép 1932. április 24-én hangzott el először a budapesti Operaházban. „Tösgyökeres egyénisége egész súlyával és minden sajátos zamatával adta magát Palló Imre is új szerepében, melyet kongeniálisabban alakítani: szinte lehetetlenség” – írta a bemutatóról Tóth Aladár a Pesti Naplóban.³⁹

1938-ban az énekművész Liszt Ferenc *Krisztus*-oratóriumában alakított marandót. Ez évben a művészi élet legmagasabb kitüntetését, a Corvin-koszorút is elnyerte, amelyet előtte csak Bartók Béla és Kodály Zoltán kapott meg. 1943 szeptemberé és 1944 májusa között a székely művészeti év keretében több hangversenyt rendeztek Székelyudvarhelyen, neves vendégművészek – Dohnányi Ernő, Gyurkovics Mária, Németh Mária, Zathureczky Ede – közreműködésével, ahol egy Kodály-est keretében Palló Imre is fellépett.

1967-ben – aktív énekesként – tevékenységének ötvenéves jubileumát ünnepelte. Művészi pályája során 112 szerepben összesen 2000 fellépése volt. 1957–59 között a Budapesti Operaház igazgatójaként tevékenykedett. Élete során számos kitüntetésben részesült: Kossuth-díj (1949), Kiváló Művész (1950).

1978. január 25-én hunyt el Budapesten, 87 éves korában.

„Saját hazámban szeretnék próféta lenni!” – nyilatkozta egykor. A sors megadta ezt neki, kívánsága teljesült – hiszen Székelyudvarhelyen, ahol tanulmányait kezdte, egy méltán elismert zeneiskola viseli a nevét, gondoskodván arról, hogy ez a név fennmaradjon a köztudatban.

4. A DR. PALLÓ IMRE MŰVÉSZETI LÍCEUM SZEREPE A VÁROS KULTURÁLIS ÉLETÉBEN

A művészeti iskola napjainkban Székelyudvarhely lüktető művelődési életének szerves része. Nem csupán kiállításaiival, hangversenyeivel járul hozzá a kulturális paletta színesítéséhez, de szólistái, formációi rendszeresen részt vesznek kiállításmegnyitókon, könyvbemutatókon, díjátadókon, a városvezetés által szervezett kulturális és közérdekű eseményeken, rendezvényeken. Az intézmény egykori diákjai, jelenlegi tanárai és

³⁹ Uo. 32.

tanítványaik a város és a régió egyik meghatározó kulturális intézményének, a Székelyföldi Filharmóniának is tagjai.

4.1. Fesztiválok, rendezvények

Székelyudvarhely kulturális életét igen aktív klasszikus zenei tevékenység jellemzi. A művészeti líceum létrejötte révén végre intézményes keretet sikerült biztosítani a zeneszutanpótlásnak, az állandó, minőségi zenei rendezvényeknek. Az iskola fő célja a klasszikus zenei műveltség népszerűsítése volt, az intézmény falain túl is. Ennek jegyében szervezték az első kamarazenekari, szimfonikus és vokálszimfonikus hangversenyeket, amelyek előadói az iskola diákjai és tanárai, majd a különböző egyetemekre bejutott hangszeresek és a környékbeli városokból érkező diákok, egyetemi hallgatók voltak. A zenekar és a közönség részéről érezhető igény növekedésével egyre gyakoribbá váltak a hangversenyek. A szakmai minőség erősítése érdekében nyaranta zenekari táborok kerültek megszervezésre, egyrészt tudatos csapatépítési céllal, másrészt előkészítendő a következő évad repertoárját.

A szimfonikus és kamarazenei hangversenyek mellett a mesterkurzusok, a tanárképzés, a kóruséneklés is méltó teret kaptak, olyan specifikus rendezvények szervezése által, amelyek létrejöttéhez és sikeréhez hozzájárult a folyamatos infrastrukturális fejlődés is.

A Bolyai Nyári Akadémia egy, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége által létrehozott sokoldalú képzéssorozat, amelyet szakokra leosztva szerveznek Erdély több településén. A székelyudvarhelyi művészeti intézmény 26 éve szervezi a Bolyai Nyári Akadémia zene- és képzőművésztanár továbbképzését. A művészeti képzés struktúrája némileg sajátosnak mondható a „nagy” BNYA keretében, hiszen mesterkurzusszerűen, diákok, egyetemi hallgatók bevonásával zajlik, egyaránt tartalmaz elméleti és gyakorlati oktatást. Hazai, anyaországi és vajdasági zene- és képzőművészet szakos tanárok, művészetek iránt érdeklődő tanítók, óvónők vesznek részt a képzésen. Javarészüket visszatérő résztvevője a nyári szakmai együttlétnek. Az anyaországi vendégtanárok és a külföldi résztvevők egyaránt otthon érzik magukat az egyéni és a csoportos munkához kiváló helyszínül szolgáló iskolában. Fontos megjegyeznünk, hogy a rendezvénysorozat hiánypótlónak számít, tekintve, hogy magyar nyelvű művésztanár-továbbképzést Romániában máshol nem szerveznek.⁴⁰

A képzés megszervezésének célja a pedagógusok szakmai és módszertani-didaktikai kompetenciáinak fejlesztése, a kreatív alkotó-gyakorló munka, az innovatív didaktikai eszközök, módszerek megismerése, a kommunikációs kompetenciák fejlesztése.

40 MOLNÁR Melinda: *Negyedszázada akadémiazik Székelyudvarhelyen a zene- és képzőművészeti tagozat*. Székelyhon 2019. 06. 19. <https://szekelyhon.ro/aktualis/negyedszazada-akademiazik-szekelyudvarhelyen-a-zene-es-kepzmuveszeti-tagozat> (Utolsó megtekintés: 2021. 04. 02.)

tése. A kurzus – mely kórus- és kamarazenei próbákat, műtermi munkát, szakmai előadásokat, koncerteket, kiállítást foglal magában – lehetőséget nyújt a kreatív zene- és művészetoktatási módszerek taglalására, a tehetségápolás jelentőségének megvitatására, tapasztalatcserére. A foglalkozásokat vezető művésztanárok mellett gyakran megtisztelnek jelenlétükkel neves előadók, akik – rangos előadásaik által – a képzés színvonalát emelik.

A Bárdos Lajos–Palló Imre Éneklő Ifjúság Kórusfesztivál hasonlóan nagy múltra tekint vissza Székelyudvarhelyen. Célja: „Népszerűsíteni, visszaadni rangját a komoly tradícióval büszkélkedő székelyudvarhelyi kórusmuzsikának – ezzel a szándékkal és céllal indította útjára több mint két évtizeddel ezelőtt az udvarhelyi művészeti szakközepiskola az ifjúsági kórusfesztivált, amely már nemcsak felseződött, nagykorúsodott, de az ifjú felnőttkorba lépett”.

A fesztivál története 1994-ben kezdődött, két évvel azután, hogy a székelyudvarhelyi zeneiskola líceummá vált, és felvette Palló Imre nevét. Ekkor alakult a három iskolai kórus. A Kicsinyek Kórusát Bodurian Ágota, majd Tifán Csaba–Gáspár vette át, ő máig a kórus vezetője. Az V–VIII. osztályos kórust Sándor Noémi, majd Simó Zsuzsa vezette, jelenleg Boros Beáta irányítja. A líceum vegyeskarát Benczédi Hunor vezényelte, most pedig dr. Bodurian Áram vezeti.

1994-ben, a kórusok fellépési lehetőségeit mérlegelve született meg a fesztivál-szervezés ötlete. Ebben fontos szerepe volt Miskolczi Ottó színművésznek és nejének, Kempelen Tünde karvezetőnek – a magyarországi Bárdos Lajos Zenei Hetek szervezőinek –, akik a kezdeményezést támogatva, segítettek felvenni a kapcsolatot több anyaországi zeneiskolával, akikkel hosszú évekig tartó munka- és baráti kapcsolat jött létre.⁴¹ A fesztiválra ma is a külföldi testvériskolákat, a szórványmagyarságot és a Székelyföldet képviselő kórusokat hívnak a szervezők. A fesztivál létrejötté azonban nem csupán az iskola és diákjai érdekeit szolgálta, hiszen Székelyudvarhely gazdag kórushagyománnyal rendelkezik. Hosszú évekig, a ma is fennálló, éneklő felnőtt kórusok mellett minden általános iskolában működött énekkar, néhol kettő is. Sok évvel ezelőtt a fesztivál alapítója, Bodurian János igazgató így fogalmazott: „hazánkban az ifjúsági kórusmozgalom nem kapta meg azt a keretet, amelyben hatékonyan, szervezett formában a nagyközönség előtt kifejthetné tevékenységét. Ezért aztán vidékünkön az ifjúsági kóruséneklés lassan hanyatlásnak indult, mivel a változások után – és azok ellenére – egyetlen hivatalos közeg sem vette a fáradságot, hogy keretet teremtsen egy ilyen nemes cél kibontakozása érdekében”.⁴² Ennek a hiánynak a pótlására is vállalkozott tehát a fesztivált életre hívó közösség, amely e kezdeménye-

41 <http://www.parlando.hu/2011/2011-4/01-Bardos-Kempelen.htm> (Utolsó megtekintés: 2021. 04. 02.)

42 Bárdos Lajos–Palló Imre Éneklő Ifjúság Kórusfesztivál jubileumi műsorfüzete, 2014.

zéssel fellépési lehetőséget biztosít a kórusoknak, egyben alkalmat teremt a találkozásra és tapasztalatcserére, a magyar kóruskultúra ápolására, gazdagítására.

„Célunk az volt és a jövőben is az marad, hogy a rendezvény – a névadók rangjához mérten – elérje célját, sikeres és hosszú életű legyen.”⁴³ Azt, hogy valóban jelentős eredményeket értünk el e téren, bizonyítja azon kórusok száma és szakmai színvonala is, akik az elmúlt 26 évben részt vettek a rendezvényen: a 20. évforduló alkalmából írott összegzésben 74 részt vevő kórust soroltunk fel, köztük 33 külföldi és 41 erdélyi énekkart – s ezek száma az utóbbi hat évben tovább emelkedett. Fontos megjegyeznünk, hogy a rendezvény nem verseny-jellegű, éppen ellenkezőleg: ünnepe azoknak az együtteseknek, amelyek már magas szinten művelik a muzsikálást, és mindazoké, akik ezt érdeklődéssel befogadják. Egyben alkalom a karvezetők és zenepedagógusok továbbképzésére, szakmai megbeszélésekre, valamint a társművészetek bemutatására is, hiszen egyaránt sor kerül népdalénekesek bemutatkozására, kiállításra, zenetudományi előadásokra (olyan neves meghívottakkal, mint Angi István, Berkesi András, Szalay Zoltán, Pávai István), kórushangversenyre és egyházzenei hangversenyre is. Az utóbbi négy évben a program kétnaposra rövidült, de minőségében, szándékaiban töretlenül megőrizte a hagyományokat.

Az intézmény rendszeres művészeti eseményei továbbá a házi koncertek, amelyek lehetőséget teremtenek a szülők számára a befektetett munka, a gyakorlás eredményét színpadon látni, és felkészítik a gyerekeket a nélkülözhetetlen színpadi jelenlét és játék elsajátítására. Évente június elsején kerül sorra az első osztályosok koncertje és kiállítása, mely az iskola hangszeres kisdiákjai számára a színpadi bemutatkozás pillanata; a karácsonyi tárlatot és hangversenyt, a húsvéti koncertet, a nagykorúsítást, a ballagást és több hasonló ünnepet és a mindennapi életet a zene- és a képzőművészet határozza meg.

4.2. A zeneiskola kamarazenekarától a Székelyföldi Filharmóniáig

Székelyudvarhely kulturális életéről és a Dr. Palló Imre Művészeti Líceumról nem beszélhetünk úgy, hogy ne szentelnénk egy alfejezetet a Székelyföldi Filharmóniának, hiszen e két intézmény élete a kezdetektől fogva szervesen összefonódott. A szimfonikus zenekar létrehozásának tervén a líceumi rang megszerzésének pillanatától tudatosan munkálkodott az iskola- és a városvezetés. Szándékuk szerint a zenekar szolgáltatja az igényes komolyzenei produkciókat a városban és környékén élő zenekedvelő közönség számára, és munkahelyet biztosít a tehetséges hangszeresek számára, akik egyetemi tanulmányaik végeztével hazatérhetnének.

„Székelyföld minden tehetséges zenészének szüksége van egy intézményre, amelynek keretein belül kibontakozhat, s egy egységes csoportba tömörülve végre

43 Uo.

létjogosultságot követelhet tudásának. Nem csak munkahely ez a zenekar, de a székelyföldi magyarok identitástudatának, egységének kulturális és művészeti megnyilvánulási formája, kifejezőeszköze⁴⁴ – fogalmaztak az alapítók a Székelyföldi Filharmonia létrejöttékor.

A már említett zenekari hangversenyek és táborok eredményeként néhány év alatt összeforrott zenekari mag alakult ki, melynek tagjai udvarhelyi, csíkszeredai, sepsiszentgyörgyi, marosvásárhelyi diákok, egyetemi hallgatók voltak. A plakátokon kezdetben Palló Imre Művészeti Szakközépiskola Szimfonikus Zenekara, majd Palló Imre Kamarazenekar néven szerepelt az együttes, amely több nemzetközi versenyen vett részt, és 1999-ben és 2002-ben a Pro Archi Nemzetközi Vonószenekari Versenyen két I. díjat és karmesteri különdíjat kapott, ugyanakkor – több neves előadóművész közreműködésével (Ruha István hegedűművész, Lendvai György hegedűművész, Mező László gordonkaművész) – sikeres hangversenyeket adott bel- és külföldön egyaránt.

Ruha István érdemes művész – a kamarazenekarral való koncertezés során szerzett pozitív tapasztalatai alapján – haláláig hű mentora, állandó résztvevője (tanárként és szólistaként) volt a rendezvényeknek, lett légyen szó a zenekari táborokról, kül- vagy belföldi fellépésekről. A szimfonikus zenekar az évek során tehát – a hazai és külföldi fesztiválokon és versenyeken való részvétel, a neves művészekkel való koncertezés eredményeként – olyan művészi szintet ért el, amely lehetővé tette a komolyzenei koncertévadok elindítását. 2002-től Székelyföldi Szimfonikus Zenekar néven szerepelt az együttes, hiszen ekkorra az összetétele jogossá tette ennek a névnek a felvételét. 2003-ban a Romániai Magyar Szó így ír: „Jó lenne, ha lenne, egy állandó Szimfonikus Zenekar Székelyudvarhelyen, a kérdésben a megyei tanács dönt”.⁴⁵

Már 2000-ben Hargita és Kovászna megye vezetősége a székelyudvarhelyi zenekarra építve egy regionális filharmonia alapjait készült letenni. Az elképzelést támogatta és írásban kérvényezte többek közt Ruha István érdemes művész és Vasile Cazan, a marosvásárhelyi filharmonia egykori igazgatója is. Eközben a zenekar alapítványi támogatással folyamatosan koncertezett, főként a székelyföldi városokban (Székelyudvarhely, Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy, Gyergyószentmiklós, Marosvásárhely), 2006–2007-ben Szebenben (akkor európai kulturális főváros) és több magyarországi városban (Budapest, Debrecen, Nyíregyháza, Nyírbátor). A 2005. júliusi zenekari táborban Wolfgang Amadeus Mozart *Requiem*-jét mutatták be; a zenekar középiskolás diákokból és egyetemistákból állt, közreműködött a Művészeti Líceum

44 www.filharmonia.ro (Utolsó megtekintés: 2021. 07. 07.)

45 Romániai Magyar Szó XV(2003). 4545. sz. 3.

kórusa.⁴⁶ 2006-ban Székelyföldi Szimfonikus Zenekar néven hivatkozik az együttesre a *Háromszék*⁴⁷ folyóirat. 2008-ban Székelyudvarhely polgármesteri hivatala a helyi művelődési ház alintézményeként létrehozta a Székelyföldi Filharmóniát.

A zenekar 2008 óta több száz fős bérletes közönséggel büszkélkedhet. Évente 45–50 hangversenyt szervez: egyéni előadóesteket, kamaraesteket, vonószekari, szimfonikus és vokálszimfonikus hangversenyeket, opera-előadásokat. Vendégei Románia, Magyarország, Európa és az Amerikai Egyesült Államok neves karmesterei, szólistái (a teljesség igénye nélkül: Bogányi Gergely zongoraművész, Virginie Robilliard hegedűművésznő, Tiberiu Soare karmester, Gábor Ferenc brácsaművész), akik mindig önzetlenül, szeretettel jönnek Udvarhelyre játszani és vezényelni, értékelik és támogatják az intézmény munkáját.

Az együttes oktatási jelleggel is működik: a művészeti szakközépiskolák legjobb hangszereseinek mutat helyes szakmai irányt és szintet, lehetőséget ad a felsőoktatásban tanulók továbbképzésére, koncertezésre, a hangszertanároknak pedig folytonos gyakorlást és a művészi szinten tartást jelent, egyben elősegítve oktatási tevékenységüket. A Dr. Palló Imre Művészeti Líceum kiemelkedő tehetségű diákjai zenekari játékosként és szólistaként is lehetőséget kapnak a színpadi bemutatkozásra, tanáraik pedig a zenekar állandó tagjai. Többen az eredeti „zenekari mag” részei, akik gyerekkoruktól részesei a folyamatnak. A pályakezdő zenészek támogatására indult a Fiatal Tehetségek sorozat is, melynek keretében diákok, egyetemi hallgatók, pályakezdő művészek kapnak lehetőséget a bemutatkozásra. Ugyanakkor a meghívott, neves előadóművészek a városban töltött idő alatt mesterkurzust is tartanak a zeneiskola kiemelkedő képességű növendékeinek.

A nevelő és vidéki hangversenyek egyaránt érdekesek és hasznosak a gyerekek és felnőttek, az urbánus és vidéki környezetben élők számára. Tekintve, hogy napjainkban a klasszikus zene népszerűsége csökken, az intézmény hivatásának tekinti ennek a folyamatnak a visszafordítását. Évi rendszerességgel ismétlődik az Őszi Zenei Kavalkád, társszervezőként a Harmonia Cordis Nemzetközi Gitárnapok (fesztivál, verseny és mesterkurzus) létrejöttében is szerepet kap az intézmény.

A Székelyföldi Filharmónia Erdély egyetlen, az ifjúságra alapozó, az ifjúságnak munkát adó és az ifjúságnak fellépési lehetőséget és továbbképzést biztosító szimfonikus zenekara, és Románia egyetlen magyar vonatkozású zenekara, melynek létrejötté és fennmaradása Székelyudvarhely kulturális életének egyik legnagyobb megvalósítása.

46 KRETSCH Emese: *Mozart Requiemje ifjú előadókkal*. Háromszék XVII(2005). 5247–5248. sz. 4.

47 Háromszék XVIII(2006). 4758. sz.

THE FIFTIETH BIRTHDAY OF THE PALLÓ IMRE ARTS SCHOOL FROM ODORHEIU SECUIESC

Keywords: *music; art; education; Imre Palló; Philharmonic Orchestra;
Odorheiu Secuiesc*

The sensibility regarding our need for the expression and reception of the arts, of beauty has developed in parallel with the evolution of culture. Odorheiu Secuiesc is known as a school-town. This title dates back several centuries, as the Szekler settlement nurtured three secondary schools before the turn of the 20th century (in addition to its numerous elementary schools): the Catholic College, founded in 1593, the Reformed College, established half a century later, and the State College, founded in 1871. The emphasis on education has thus also laid the foundations for the intellectual growth of the city's evolving cultural education, and an increased demand for music.

The fact that first singing, then instrumental discipline was included in school curricula is the merit of art-loving pedagogues, who in time supported the founding of civic musical societies: choirs, chamber music ensembles, and later the creation of the Philharmonic Society. Although the need for music education was already noted and encouraged by the city's intellectuals in the first decades of the 20th century, we can only speak of institutionalized music education since 1970, the year the Primary School of Music and Fine Arts was established.

The educational institution providing general arts education was promoted to a higher school rank in the early 1990s. With its numerous successes in the field of singing and orchestral interpretation, group activities meant to safeguard traditional ways of making art, encouraging talented students, while also playing an important and responsible role in the region's cultural education, the school thus attempts to pay proper homage to Dr. Imre Palló – after whom the school was named –, an opera singer of Szekler descent who deeply loved his country.

The present study commemorates the occasion of the school's 50th anniversary, with its links to the musical life of the city, data regarding the school's history, thus also commemorating the singer Imre Palló.

It is also essential to outline the short history of the Szeklerland Philharmonic, which grew out of the school, as past and present, education as well as professional practice. The Palló Imre Arts School and the symphonic orchestra formed, developed and continue to exist today in correlation to the intellectual and musical needs of the town.

LICEUL DE ARTE PALLÓ IMRE DIN ODORHEIU SECUIESC LA 50 DE ANI

Cuvinte-cheie: *muzică; arte; învățământ; Palló Imre; Filarmonică; Odorheiu Secuiesc*

Sensibilitatea noastră cu privire la nevoia umană de exprimare și receptare a artelor, a frumosului s-a dezvoltat în paralel cu evoluția culturii. Denumirea de oraș-școală al Odorheului datează de câteva secole, deoarece așezarea (pe lângă numeroasele sale școli elementare)

avea nu mai puțin de trei licee în secolul al XIX-lea: Colegiul Catolic, fondat în 1593, Colegiul Reformat, înființat la jumătate de secol mai târziu, și Colegiul de Stat, înființat în 1871. Accentul pus pe educație a consolidat astfel bazele dezvoltării intelectuale a tinerilor din oraș, a educației culturale și a unei cereri crescânde privind muzica. După muzica vocală, cea instrumentală a fost la rândul ei inclusă în programele școlare – acesta fiind meritul pedagogilor melomani. În timp acest fenomen a dat naștere cercurilor și asociațiilor de cânt, a corurilor, ansamblurilor de muzică de cameră, și mai târziu, la crearea Societății Filarmonice.

Deși nevoia de educație muzicală a fost deja remarcată și încurajată de intelectualii orașului în primele decenii ale secolului al XX-lea, nu putem vorbi despre educație muzicală instituțională decât din 1970, anul în care a fost înființată fosta Școala primară de muzică și arte plastice (azi: Liceul de Arte dr. Palló Imre, Odorheiu Secuiesc). Instituția de învățământ a fost promovată la rang de liceu la începutul anilor 1990. Preluând denumirea unui bariton de renume mondială, instituția a dorit să aducă un omagiu lui Imre Palló, originar din Scaunul Odorhei.

Prezentul studiu dedicat aniversării a 50 de ani de la înființarea liceului înșiră date referitoare la istoria școlii, la tradițiile care determină caracterul unic al instituției, comemorând astfel și personalitatea lui Imre Palló. De asemenea, se consideră important prezentarea unei scurte istorii a Filarmonicii din Ținutul Secuiesc, instituție care a izvorât din activitatea școlii. Astfel trecutul și prezentul, educația muzicală precum și orchestra simfonică s-au format, dezvoltat și continuă să existe și astăzi în corelație cu nevoile intelectuale și muzicale ale orașului.